

Naši kraji in ljudje

Rogaška Slatina in njena 200 letnica

Nekako v sredini med Celjem in Mariborom leži železniška postaja Grobelno, kjer se odcepi od glavne proge lokalna, ki veže svet z Rogaško Slatino. Kmalu od St. Vida navzgor se odpre divna pokrajina z nešteti ljubimi griči, posajenimi s sočno vinsko trto, na višjih vrhovih se blešče bele vinske kleti in lične cerkvice, a spredaj pa pozdravlja potnika ponosna Donačka gora, naš Rigi, simbol Rogaške Slatine. Kamor sega oko, povsod zelenje, pisana polja, gozdovi in travniki, vmes pa kmečki domovi. Na severni strani je gorovje Boč in daleč v ospredju Krapinska gora ter Ivaščica, ki te pozdravljajo iz sosedne savske banovine.

Vrelec Tempel

Miši uhajajo daleč nazaj v zgodovino, v čase, ko so se goste šume pokrivala zemlja, kjer stoji zdaj moderno zdravilišče. V duhu vidimo grofa Nikolo Zrinskega, ki je l. 1640. kot lovec prebrel vse te naše gozdove, ko pije iz mineralnega vrečca. Pravi, da je bolehal na jetrih in ledvicah in da mu je zdravje vrnil baš ta vrelec, ki

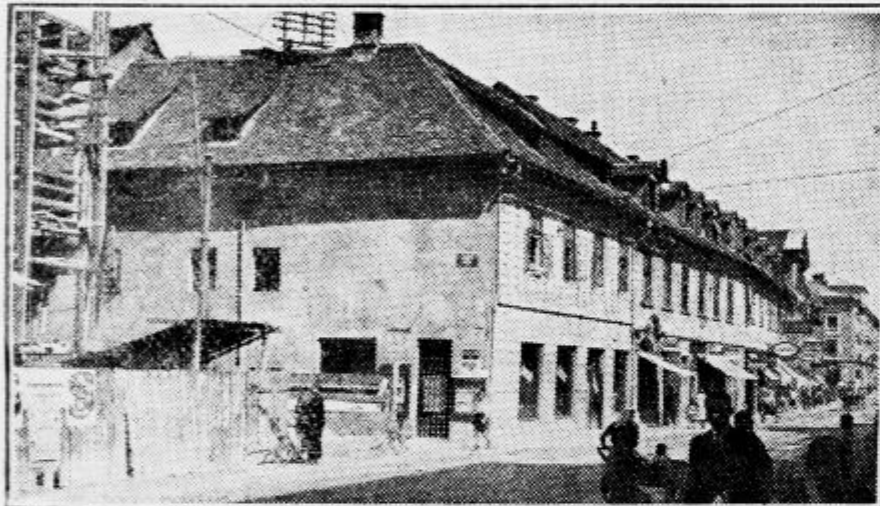
teče še danes na tistem mestu, samo da je oblika vrečca sedaj povsem drugačna. Nad vrelecem je bil postavljen l. 1819. tempelj z joničnimi stebri, zaradi česar je dobil ime Tempelj.

Leta 1679. je opisal zdravilno moč tukajšnje mineralne vode dr. Pavel pl. Sorbait v svojem obširnem delu »Praxis medica«. Iz leta 1685. izhaja obširna razprava o naših vrelih (mišljen je v glavnem Tempelj), ki jo je napisal dr. Benedikt Gründel prvotno v latinskem, pozneje pa še v nemškem jeziku. Kip sv. Janeza Nepomuka z latinskimi napisom, ki stoji še dandanes v bližini vrečca, nam pove, da so ga postavili l. 1732. dunajski lekarnarji iz hvalečnosti za »privilegium privativum«, to je za izvoz in prodajo slatine in za srečno dovršeno delo na zajetju prvega, naistrajšega rogatskega vrečca.

Nastanek mineralnih vrečev v Rogški Slatini je posledica nekdajšnjega močnega eruptivnega delovanja. Ekshalacija ogljikove kisline predstavlja zadnje ostanke vulkanske valovanja, ki je vrglo v miocenski dobi lehnjake in andezite na svetlo. Kdo ve, koliko tisoč ali stotisoč let je od te dobe! In vendar ni prestanka! Vedno in vedno bljuva ogljikova kislina vodo iz podzemskih razpoklin, nasičena s plini in rudninami, pa bodisi da se imenujejo natrijevi sulfati ali magnezijevi bikarbonati, ogljikova kislina ali radijeva emanacija ali na posled »genius loci«, kakor je te »krepitve slatinske vode imenoval dr. Benedikt Gründel, ki je najtočneje in prvi opazoval znamenite uspehe pri zdravljenju bolnikov pred 200 leti.

S ponosom gleda Rogaska Slatina nazaj v preteklost, na katero jo najlepše in najdostojnejše spominja spomenik sv. Janeza Nepomuka, čuvarja in zaščitnika rogatske slatin. Dne 14. t. m. bodo zasijale tisočere lučice v zdravilišču in v pestrem zaporedju se bo razvila slavnost 200letnice rogaškega vrečca in 200letnice odkritja častiljivega spomenika sv. Janeza Nepomuka.

Stara hiša na vogalu Gajeve in Dunajske ceste

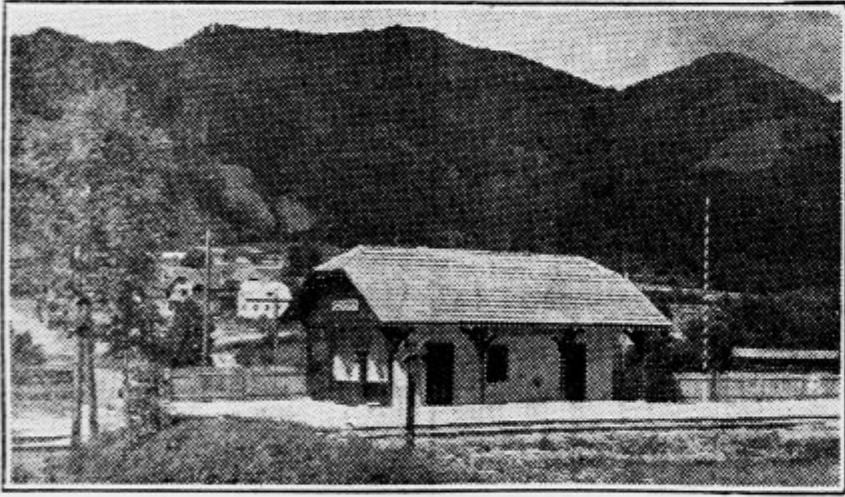
skim poslopjem od vseh strani lepi dohodi in bo ta del mesta gotovo najpomembnejši, kar jih moderna Ljubljana premore. Na sliki je hiša, ki jo že podirajo, ob levem kraju je pa videti ogrado ob najvišji ljubljanski stavbi.

Pred otvoritvijo podkorenske postaje

Daleč v stare čase sega zgodovina vasi Podkorena, o čemer dosti jasno pričajo stare masivne hiše z letnicami in že skoro porasla, na več mestih v živo skalo vseska prva (rimski) cesta čez Podkorensko sedlo. Francozi so v dobi Ilirije leta 1804.

dobro obiskovano letovišče, posebno priljubljeno Angležem in »Pri stari pošti« se nahaja stara tujska knjiga z imeni najrazličnejših grofov, baronov in drugih vplivnih osebnosti.

Leta 1870. se je pričela gradnja železni-

zgradili novo cesto, ker prejšnja ogromno prometu ni več ustrezala. Stari vaščani vedo še povedati, kako se je vršil takrat osebnosti in tovarni promet z vseh strani. Kako so se težko naložili vozovi in lahke ekvipaže boljše gospode ustavljali pred pošto v Podkorenu, da sta se človek in živina odpočila in se pripravila za težavno potovanje čez Koren.

Ze pred 100 in več leti je bil Podkoren

ca. Prvotno je bil projektiran kolodvor v Podkorenu, kjer naj bi se zgradila tudi tovarna. Glavni štab inženjerjev in tehnične osebe pa si je pridobil zanje, kolikor moremo domnevati iz skromnih kronistovih podatkov, elementarni učitelj in »aditusus« Jožef Puopacher, doma iz Brezna. Nastopil je službo leta 1695. in tam čitamo o njem, da je bil »bonus actor in comicis. L. 1720. se je zaradi starosti in boleznih odpovedal službi, 9. maja 1721 pa je »poila zaslug« (meritissimus) umrl. Eno leto za njim so umrle tudi predstave. Kot igralci so nastopili učenci latinske šole (1680: a domesticis actoribus; 1693: a studiosa juventute; 1717: a scholaribus); 1702 se omenja kot deklamator domači duhovnik Anton Jakob Weinzedl, enkrat (1709), tudi tuj igralec, nekaj kapucinec p. Germanus.

O odru zvezo, da je bil napravljen na pokopališču, in sicer »iz raznega zelenja« (1680); l. 1689. so postavili nov oder, deloma znotraj, deloma zunaj obzidja; leta 1693. so ga z velikimi stroški razširili (napravili »dovolj prostornega« — sat amplum).

Namenjene so bile igre v prvi vrsti romarjem, ki so prav v tisti dobi v nenavadno velikem številu prihajali v Rušo na božjo pot. Prav v letu, ko se je uprizarila prva predstava (1680), poroča kronika, so začele prihajati iz sosednjega številne procesije (confluere coeperunt turmatas ex variis viciniis devotae processionis). Število letnih obhajancev je znašalo v tem času 25 do 36

prebivalci svoj zaslužek. Tedaj pač niso pričakovali, da bodo njihovi potomci primorani, na lastne stroške zgraditi postajališče, in to prav zaradi povzdige tujskega prometa.

Postajališče Podkoren se je pričelo graditi po načrtih, izdelanih od progovne sekcije na Jesenicah, v začetku meseca maja. Opremljeno je z vodovodom in električno razsvetljavo. Pred nekaj dnevi je bila zgrajba z vsemi pritlikalnimi kolavirani in bo v nedeljo 14. t. m. izročena svojemu namenu. Otvoritev, združena z zabavo na prostem, se bo vršila svečano in je pričakovati ob tej priliki mnogo tujcev, osobito turistov, ker je lega novozgrajenega postajališča kar nalašč ustvarjena za izhodišče tur v Karavanke in Julijske Alpe. Ko pa bodo zopet bele naše gore, se bo odprl nov svet vsem onim, ki ljubijo beli sport, in bo Podkoren edini, ki bo imel neposredno ob postajališču najidealnejše smuške terene.

Pri astmi in boleznih srca, prsi in pljuč, škrofulozi in rahitizmu, povečanju ščitne žleze in postanku gošče je uravnava delovanje črevesja z uporabo naravnega »Franz Josefove« grenčice velike važnosti. Kliniki svetovnega slovesa so opazili pri jetičnih, da v začetku bolezni porajajoče se zapeke ponehajo s pomočjo »Franz Josefove« vode, ne da bi se pojavile driske, ki se jih vsak dan bolnik boji. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Tragična smrt uglednega trgovca

Sv. Urh pri Ptuj, 11. avgusta. V ptujski bolnici je umrl 9. t. m. daleč na okoli znani trgovec g. Ignac Horvat od Sv. Urbana pri Ptuj, star šele 38 let. Pokojnik je bil tukajšnji domačin in je bil deset let ugleden kmečke rodbine. Po dovršenih 6 razredih gimnazije se je po svetil trgovini, katero je vzorno vodil do svoje smrti.

V svojem življenju je bil že večkrat v smrtni nevarnosti; tako je ležal med vojno v Tirolah tri dni zasut v snegu, pred leti pa je padel v strugo nevarne Pesnice, kjer je komaj ušel smrti. Pred tremi tedni ga je ušil čevljar na nogi. Rani ni poseval posebnih pozornosti. Nenadno pa se je iz rane razvil šen in nato je nastopila flegmona. Moral je v bolnico, kjer mu pa kljub vestni negi niso mogli več pomagati.

Pokojnik je bil miren in pošten mož ter splošno priljubljen. Njegovi ostali bratje so ugledni posestniki in obrtniki v okolici Sv. Urbana. Pokojnega so prepeljali 11. t. m. iz bolnice k Sv. Urbanu, kjer so ga položili na domačem pokopališču k večnemu počitku. Preostali naša sožalje!

Milijoni še gredo v dim

Ljubljana, 11. avgusta. Človek, ki je taval zadnja vojna leta po širnih ravninah italijanskih, je slučajno v nekem lepem kraju poleg Vidma naletel na drobno knjižico, ki jo je rešil plamenov, ko so vojaški kuharji zaradi pomanjkanja drv kurili vojaške kuhinje z lepimi in dragocnimi knjigami, pobranimi v kopčah iz bogate privatne knjižice. Naslov knjižice, ki je bila spisana baš med vojno, je bil enostaven: »Tobak in vojna«. V njej je stalo vprašanje: »Zakaj vojak potrebuje tobak?« Odgovor: »Tobak so kmalu, ko ga je Kolumb vpeljal iz Amerike v Evropo, začeli vojskovodje dajati vojakom kot lakoto tolažeče sredstvo. Spoznali so, da je vojak pri vseh naporih »bil na krulci« želedec... In v svetovni vojni je bil med vojakov res pravec tobak. Mnogi so ponujali celo kruh za borne ogrske cigarete.

Za sedanje čase gospodarskih težav je prav poučna statistika o konzumu tobaka in njegovih izdelkih. Za enkrat le splošno zbrani podatki govore, da kljub krizi in pomanjkanju na vseh plateh v dravski ba-

novin ni nazadovanja v konzumu tobaka, opažati je le, da so se strastni kadilci vrgli iz boljnih na slabše vrste, ker so ceneje. Kaj puričan, kaj Vardar in Drina, samo da je Zeta ali Sava!

Koliko milijonov gre v dim? V prvi letošnji polovici je Ljubljana z okolico pokadila tobaka različnih vrst za 17.483.745 Din. Na posamezne mesece odpade: januar 2 milijona 784.332 Din, februar 2.702.967.50, mare 2.927.217.50, april 2.872.100, maj 3 milijone 116.673.50 in junij 3.080.454.50 Din. V maju — mesecu ljubezni — je torej konzum tobaka dosegel višek! Splošni pregled o konzumu posameznih vrst kaže, da so ljubljanci in okoličani pokadili največ cigaret slabše vrste, in sicer: Zeta nad 27 milijonov, Sava nad 25 milijonov, Vardar le 2 milijona in Drina 1.800.000 komadov. V Mariboru se v prvi polovici spustili v zrak 12.972.555 Din. prav tako največ Zete in Save (18.800.000 in 16.600.000), dočim Vardarjev 1.100.000 in Drin 680.000 komadov.

V dravski banovini je 37 glavnih zaloz tobaka, ki prejemajo iz ljubljanske tobačne tovarne razne vrste izdelkov in jih potem razpečajo posameznim trafikam. Poznava valci razmer računajo, da je dravska banovina od januarja do konca junija porabila za tobak nad 80 milijonov Din! Pač čedna vsotica. Lani je Slovenija izdala za tobak blizu 200 milijonov. Konzum tobaka torej ne nazaduje kljub podražitvi.

Tri žalne svečanosti na pokopališču v Dovjem

Ob veliki udeležbi občinstva se je včeraj izvršilo odkritje nagrobnika Heinz Müllerju, nato pa pokop Janka Dernača in Bogomile Smerketove

Moistrana, 11. avgusta.

V globoki resnosti, ki so jo izražali naokrog tudi gorski orjaki, se je danes v Moistrani s širšo okolico in mnogimi ljubitelji planin poklonila spomenu treh mladih idealnih ljudi, ki jih je ugrabila smrt v cvetu življenja ter jih iztrgala iz sicer različnih, a vendarle skupnosti posvečenih delokrogov.

Ob 11. je bilo na pokopališču v Dovjem posvečenje spomenika nemškega akademika Heinza Müllerja, ki je našel smrt pod Triglavom 12. junija 1930. Na to pijeeto svečanost je prihitelo iz Münchena 7 akademikov, Müllerjevih tovarišev pod vodstvom profesorja Neuneja. Müllerju v spomin so govorili na grobu pred skromnim spomenikom prof. Neune, v imenu naših planincev g. Milan Kham iz Ljubljane, ravnatelj društva za razvoj tujskega prometa g. Winzig in v imenu evangeličanske cerkvene občine v Ljubljani g. Reichl. Vsi govorniki so naglašali vročo ljubezen pokojnika do planin ter se spominjali tudi lepih življenjskih pozicij in nad, ki jih je mlademu planincu presekala usoda na zadnjem planinskem pohodu.

Planinsko pokopališče je bilo že ob tej komemoraciji polno domačinov, okoličanov in letoviščarjev, kajti vse je privedla na to tiho mirnovalno nižo tudi zadnja triglavska tragedija. Mnogi so ostali kar na pokopališču in v njegovi bližini, sledeč pozivu dveh novih grobov. Prvi od teh je bil namenjen uglednemu domačinu, g. Janku Dernaču, ki ga je smrt pokosila, starega komaj 33 let. Splošno priljubljeni Janko je bil po rodu iz Radovljice iz znane ugledne Dernačeve rodbine. Poleg mlade vdove, gospe Gizele, hčerke hotelirja g. Janeza Rabiča, in dveh sinčev je zapustil v globoki žalosti tudi mnogo sotrudnikov za blagor in prosveto naroda. Bil je vedno zaveden Sokol in je kot nekdanji starosta in dolgoletni odbornik žrtvoval vse za napredek domačega šolskega društva. Vojna vihra ga je zanesla na razne fronte, bil je večkrat ranjen, boril pa se je za naše osvobodjenje tudi na Koroskem ter so tudi telesne in duševne muke, ki jih je prešal v avstrijskem ništstvu, med vzroki njegove prerane smrti. Bil je požrtvovalen član vseh domačih naprednih in narodnih društev, ki jim je po svojih močeh redno rad pomagal. Gasilci, smučarji, turisti in lovci ga bodo težko pogrešali. Kot velik ljubitelj prirode je posebno rad hodil na lov in je na lovu večkrat spremljal tudi naš kraljevski par. Vsa domača društva so se polnoštevilno udeležila njegove zadnje poti. Društveni zastopniki so položili na grob okoli 30 krasnih vencev. Žalostinke je sviral jesijska šolska godba. Triglavski pevski zbor pod vodstvom učitelja g. Bitenca pa je zapel pred hišo in na grobu. Obrede so opravili štirje duhovniki pod vodstvom domačega župnika g. Pečariča, ob blagega in zglednega pokojnika pa sta

RESTAVRACIJA BURZI
Plastnik i Bršner, Zagreb

Draškovićeva ulica 28,
priporoča prvorazredno hrano, kavo in ostale pijače po najnižjih cenah. 243

HOTEL MILINOV

Zagreb

NA JELACICEVEM TRGU

Tekoča topla in hladna voda v vseh sobah. Telefon v sobah in v vseh ostalih prostorih. — ZMERNE CENE. 219

HOTEL IN RESTAVRACIJA KOVAČ,
ZAGREB, GAJEVA ULICA 61. ST. TELEFON 73-35.
Zajamčeno čiste sobe po 25-35 Din. Prvorazredna gostinska kuhinja. Izbrana naravna vina. Velik in bladen vrt. Prihranjanje preko 24 ur 15 % popusta. — Priporoča se lastnik DJURO PAJIC. 261/a

se poslovila na grobu gg. Košir in Miha Potočnik.

Ni še bila zdravna zemlja nad zemeljskimi ostanke prerano umrlega moža dela in požrtvovalnega narodnega delavca, ko se je vsa velika množica užaloščenih pogrebcev od blizu in daleč obrnila k drugemu grobu, namenjenemu ponesrečeni planinki Bogomili Smerketovi. Ravno tako kakor nepozabnemu domačinu Dernaču, je tudi njej sviral žalostinke jesijska šolska godba. Triglavsko pevsko društvo pa je zapelo ob njenem grobu pretresljivo »Človek glej...« Rodbina blagopojne je z mnogimi prijatelji vred že jutraj prispela v Moistrano in je bila neotolajljiva v svoji bolesti. Globoko ginjen se je na grobu poslovil od blage mladenke njen službeni predstojnik, nadnaravni mariborske bolnišnice g. Jože Stegnar. Tudi zastopnik zdravstvenega oddelka banke uprave g. Alojzij Adamič je poudarjal v svojem poslovnem govoru, da je tragična nesreča uničila zelo sposobno uradnico ter iztrgala iz življenja mlado, svežo silo, ki je imela pred seboj odprta pota najboljših bodočnosti. V imenu moistranske podružnice SPD se je poslovil od tragične žrtve ljubezni do naših dičnih planin g. Jože Serajnik.

Tudi ta prerani grob so pokrili mnogoštevilni venci in šopki in je prelepo planinsko cvetje najboljši izraz duše, ki jih je v cvetu življenja in dela tako nenadoma in v tako globoko tugo rodbine in mnogoštevilnih prijateljev ugasnila kruta usoda.

Po polno razvitem kurjem očesu povzročena bolečina je skoro enaka oni, ki bi jo povzročil s konico na prstni člen postavljeni klin v teži 1 kg.

Burgit-obliž zoper kurja očesa, zdravniško priporočen se je 22 let sijajno obnesel s svojim radikalnim učinkom in je vveljan po vsem svetu. Ker pokriva delujoča masa samo kurje oko, in pride zdrava koža samo z nevtralnimi zaleplom (Heftplaster) v dotiko, so vnetja kot se čisto dogajajo pri enakomerno namazanih obližih — pri Burgitu popolnoma izključena in to je glavni vzrok priljubljenosti Burgita in njegove brezprimerne svetovne razširjenosti.

Burgit-obliž zoper kurja očesa
Originalni zavoječek z 1 komadom 4.— Din.
Originalni zavoječek z 2 komadoma 7.— Din.

Burgit-obliž zoper otisčance
Originalni zavoječek z 2 komadoma 8.— Din.

Burgit nožna kopelj
Originalni zavoječek 6.— Din.

Zahtevajte izrecno **Burgit**.
Burgit pomaga zanesljivo in ne povzroča bolečin!

Verske igre v Rušah (1680-1722)

Ob priliki, ko pripravljajo Rušani svojo prvo uprizaritev na prostem, je umestno, da se spomnimo tistih prvih gledaliških iger, ki so jih uprizarjali v Rušah pred več ko 200 leti in ki so se istotako vršile na prostem. Iz stare latinske kronike, ki jo hrani ruško župnišče, se da v teh igrah po- slednji naslednje:

Uprizarjale so se igre od l. 1680., ko jih je uvedel takratni župnik Luka Jamnik, po rodu Rušan, pa do l. 1722. Predstava leta 1680. se izrecno omenja kot prva, l. 1722. kot zadnja. Med tem razdobjem jih srečujemo v kroniki skoro vsako leto; izvesta so leta 1691., 1710., 1713 in 1719. do 1721. Morda v teh letih res ni bilo predstav, mogoče je pa tudi, da jih je kronist pozabil zabeležiti; vsekakor pa je zelo verjetno, da se vsaj l. 1713. v resnici ni igralo, kajti takrat je 2. avgusta pogorelo župnišče z vso vasjo vred, izvezemsi cerkev.

Vršile so se predstave v tesni zvezi z ruško latinsko šolo. Z njimi se je najbrž zaključevalo šol. leto, kajti na več mestih cmenja kronalo, da so se obenem razdelila darila (praemia); tako v letih 1692. do 1697., 1716. in 1717. L. 1698. se posebej (torej kot nekaj izjemnega) poudarja, da se darila niso delila (tistega leta je umrl Luka Jamnik); prav tako l. 1718. Dvakrat čitamo, da se je obdarovanje izvršilo z velikim pompom: med bobnanjem (1692), oziroma med bobnanjem in trobenjem (1716). Vse

tisoč. Tako je verjetno, da je tudi občinstvo pri predstavah bilo zelo številno, čeprav v tej točki kronist brez dvoma pretirava. Po njegovem so bili gledalci (auditorium) »zelo mnogoštevilni« (numerosissimi: 1685, 1689, 1700, 1715, 1722; copiosissimi: 1682), bilo jih je »braz številna« (sine numero: 1682, 1703; innumeri: 1702), leta 1701. baje celo preko 20.000. Tega sicer ne moremo verjeti, gotovo pa je bila udeležba tolika, da so igralci lahko bili zadovoljni.

Ker so bile predstave predvsem namenjene romarjem, je naravno, da so se uprizarjale skoro izključno na ruško soboto, oziroma ruško nedeljo, ko je v Rušah glavni cerkveni shod. To je prva nedelja po Mali Gospojnici — praznik Marijinega imena. Po večini so se vršile igre na večer pred praznikom, v soboto (1680-1682, 1684 do 1689, 1700, 1701, 1703, 1704; 1706 do 1708; 1714, 1715), manjkaj v nedeljo (1699, 1702, 1705, 1709, 1711, 1716, 1717), včasih pa tudi ob obeh dneh (1698, 1712, 1718). V zadnjo skupino bo treba šteti pa tudi tiste primere, ko se na splošno omenja, da se je igralo dva, tri, ali večkrat (1690, 1692, 1694 do 1697). Od drugih dneh kakor na »ruško« se je uprizarilo le malo iger: 1683 — zaradi Turkov — na »malu ruško« (en teden po »škem«), 13. jun. 1700 deklamacija, ki pa se je potem ponovila tudi na »ruško«, na Stefanovo 1702 deklamacija na čast Stefanu Jamniku, 4. februarja 1717 (pustna?) igrice ter zadnja predstava, ki se je vršila, ker jo je na »ruško« prekinila silna nevihta na rožnensko nedeljo 1722.

Snov igrar je bila večinoma izbrana tako, da se je proslavljala v njih Marija, poseb-

no ruška Mati božja; njeno močeno varstvo (1680), njena milost, ki jo v tem kraju deli (1681), Marije kot zdravje bolnikov (1682) in pomoč kristjanov (1683-1687, 1689, 1690, 1692 do 1697, 1701, 1702, 1708, 1712, 1717). Izjemno se navajajo tudi drugi motivi: 1699 »de S. Disma Latrone poenitent«, 1706 »de Joviniano Imperatore mire correctos«, 1707 »de Quiliellmo Aquitaniae Duce«, 1711 »de S. Joanne Nepomuceno«. V deklamaciji na čast Stefanu Jamniku 1702 je deklamator (morda tudi avtor) Anton Jakob Weinzedl govoril »de Florinda a Jesulo conversae«. Kakor se vidi je vzgojnost imela važno vlogo. L. 1709. je kapucinec Germanus skušal predstavljati pekla (proti volji domačega župnika), pa si je pri tem ožgal oči, brado in lice. V ostalih primerih snov ni navedena (1698, 1703 do 1705, 1714-1716, 1718, 1722); isto velja o deklamaciji l. 1700. Tudi pri »kratki komični igrice«, uprizarjeni 4. februarja 1717. ki bi nas posebno zanimala, ker morda ni bila nabožnega značaja, ne zvezo za motiv.

Avtor je naveden samo na dveh mestih: pri deklamaciji l. 1700. benediktanec Aegydius, pri predstavi »Jovinianus« l. 1706. benediktanec Sigefridus iz St. Pavla na Koroskem.

Na več mestih pa se omenja uspeh predstav; bil je gmeten in naven. Ze pri prvi igrji (1680) so zatrjuje, da se je izvršila »z veliko koristjo za cerkev« (ingenti cum ecclesiae fructu); podobno l. 1689: non absque fructu. Predstava leta 1690. je pri- pomagla, da je darovanje na ruško nedeljo

ginjeni, da so darovali 208 fl., eno leto povrglo 300 fl. L. 1699. so bili gledalci tako zneje 260 fl. A tudi v moralnem oziru so predstave učinkovale. O gledalcih čitamo, da so »brez prestanka ihteli« (auditoribus continuo lachrymantibus, 1683), da so bili ganjeni in »se topili v solzah« (in lachrymas soluti, 1699; gl. tudi zgornji gmetni učinek), da so se mnogi spokorili (1714) in poboljšali (1715). Ni torej dvoma, da so predstave ugajale; o eni (1693) pa se tudi izrecno poudarja, da je bila sprejeta »z velikansko pohvalo«. L. 1696. zvezo, da je predstava prinesla »mladinji zaslužen nagrado« (juventuti benemerita praemia contulit); v čem pa je ta nagrada obstajala, ni zabeleženo.

Vsi ti uspehi so bili mogoči samo, ako je občinstvo igrar res lahko sledilo in jih umelo. To je važno za rešitev vprašanja, v katerem jeziku so se predstave vršile. Kronist sam govori o tem samo na enem mestu: l. 1700. Takrat so na nedeljo posvečenja (Dominica dedicationis); ta je bila tisto leto 13. junija) prednašli temsko pesem. na ruško soboto in nedeljo istega leta pa so »pred zelo številnim ljudstvom« (coram numerosissimo populo) isto pesem ponovili v slovenskem navedu (in linguam Sclavonicam versa). Bila je torej potreba, da pesem prevedejo in se je že enkrat nauče. ako so pred mnogobrojnim občinstvom ruških romarjev hoteli doseči kak uspeh. Iz tega in iz zgornj navedenih uspešnih predstav smemo pač z veliko verjetnostjo sklepati, da so bile predstave v Rušah vsaj po večini slovenske.

Janko Glaser.